

POSTANOWIENIE

Dnia 10 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa P. S.
przeciwko P. [...] S.A. Zakład [...] w P.
o odprawę pieniężną,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 10 czerwca 2013 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda P. S. od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 5 października 2012 r., sygn. akt VI Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda P. S. na rzecz strony pozwanej P. [...] S.A. Zakład [...] w P. kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. wyrokiem z 9 lipca 2012 r., V P [...], zasądził od pozwanego P. [...] S.A. Zakładu [...] w P. na rzecz powoda P. S. kwotę 13.439,67 zł tytułem odprawy pieniężnej wraz z ustawowymi odsetkami.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód był ostatnio zatrudniony u pozwanego na stanowisku maszynisty pojazdu trakcyjnego, a wcześniej pracował jako maszynista w P. [X.], skąd przeszedł do pracy u pozwanego w trybie art. 23¹ k.p.

Powodowi P. S. wypowiedziano warunki płacy w lutym 2011 r. wskazując, że wypowiedzenie dotyczy wysokości przysługującego dodatku kilometrowego,

ponieważ doszło do zmiany warunków wynagradzania wszystkich pracowników w zakresie wysokości tego dodatku, wprowadzonej aneksem nr 1 i załącznikiem nr 15 do obowiązującego u pracodawcy regulaminu wynagradzania. Nowe zasady miały obowiązywać powoda od 1 czerwca 2011 r. Powód nie przyjął nowych warunków uznając, że są niekorzystne w zakresie dodatku kilometrowego i w istotny sposób pogorszą jego sytuację materialną – w konsekwencji z dniem 31 maja 2011 r. jego stosunek pracy uległ rozwiązaniu.

Sąd Rejonowy ustalił, że do 31 grudnia 2010 r. uprawnienia maszynistów zatrudnionych u pozwanego do dodatku kilometrowego wynikały z załącznika nr 14 do Układu Zbiorowego Pracy P. [X.], co było efektem porozumienia między pozwanym a P. [X.], zawartego w związku z przejmowaniem maszynistów na podstawie wspomnianego art. 23¹ k.p. Dotychczasowe regulacje dotyczące dodatku kilometrowego przewidywały jego wypłatę w wysokości uzależnionej od ilości przejechanych przez konkretnego maszynistę kilometrów w czasie jednego miesiąca kalendarzowego pociągami rozwijającymi prędkość do i ponad 130 km/h. Były ustalone konkretne stawki za przebyty jeden kilometr trasy. Nowe przepisy wprowadziły ryczałt niezależny od ilości przejechanych kilometrów oraz rodzaju pociągu i prędkości, z jaką przemierzał trasę. Poza tym dotychczasowe regulacje przewidywały wliczanie wynagrodzenia otrzymanego z tytułu dodatku urlopowego do tzw. średniej urlopowej i świadczenia za niezdolność do pracy wskutek choroby, z czego zrezygnowano w nowych przepisach, na które powołano się w wypowiedzeniach zmieniających.

W 2010 r. powodowi wypłacono 8.977,23 zł z tytułu dodatku kilometrowego. Gdyby w 2010 r. miały do powoda zastosowanie nowe przepisy, wskazane w piśmie wypowiedzającym warunki płacy, to z tytułu dodatku kilometrowego zarobiłby 3.693 zł, a więc o blisko 5.300 zł rocznie mniej.

Sąd pierwszej instancji ocenił, że odmawiając przyjęcia tak niekorzystnych warunków powód nie przyczynił się w żaden sposób do rozwiązania stosunku pracy łączącego go z pozwanym. Sąd Rejonowy uznał powództwo za uzasadnione i znajdujące podstawę prawną w art. 8 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego złożyła strona pozwana, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy w P. – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 5 października 2012 r., VI Pa [...], zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo o odprawę pieniężną.

Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd Rejonowy dokonał błędnych ustaleń faktycznych. Powód dochodził odprawy pieniężnej, o której mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (tzw. ustawy o zwolnieniach grupowych). Do rozwiązania stosunku pracy z powodem doszło w wyniku dokonania przez pozwanego pracodawcę wypowiedzeń zmieniających wielu pracownikom warunki płacy – wobec nieprzyjęcia tych warunków przez powoda.

Wręzione powodowi w lutym 2011 r. wypowiedzenie zmieniające dotyczyło wyłącznie zasady przyznawania dodatku kilometrowego. Od 1 czerwca 2011 r. dodatek ten miał być wypłacany na innych zasadach – ryczałtu niezależnego od ilości przejechanych kilometrów oraz rodzaju pociągu i prędkości, z jaką przemierzał trasę.

Sąd Rejonowy, chcąc ustalić czy i ewentualnie jaką różnicę w zarobkach powoda spowodowało wypowiedzenie zmieniające z lutego 2011 r., powinien był porównać wysokość dodatku kilometrowego pobranego przez powoda na zasadach określonych w załączniku nr 15, który w pierwotnym brzmieniu obowiązywał od 1 stycznia 2011 r., z dodatkiem kilometrowym, który powód otrzymałby po 1 czerwca 2011 r. według nowych zasad wynikających z aneksu nr 1. Tymczasem doszło do porównania dodatku kilometrowego pobranego przez powoda w 2010 r., a więc w czasie, kiedy powoda obowiązywał jeszcze Układ Zbiorowy Pracy P. [X.], a nie załącznik nr 15, bo ten wszedł w życie 1 stycznia 2011 r.

Sąd Okręgowy stwierdził, że średnia różnica wysokości między dodatkiem wypłacanym według zasad wynikających z załącznika nr 15 a dodatkiem wypłacanym na podstawie aneksu nr 1 wynosiłaby 205 zł miesięcznie, co stanowi w przybliżeniu 5% wynagrodzenia powoda. Powód tej okoliczności nie negował i nie udowodnił, że było inaczej. Taka obniżka wynagrodzenia nie mogłaby zostać

uznana za istotną, a tym bardziej radykalną. Średnia wysokość dodatku pobranego przez powoda w 2010 r. wyniosła około 500 zł. Dodatek kilometrowy jest zmiennym składnikiem wynagrodzenia. Na ocenę sytuacji powoda w pewnym stopniu wpływało to, że według uzasadnionych prognoz pozwanej, z przyczyn niezwiązanych z wypowiedzeniem zmieniającym, powód nie byłby w stanie osiągnąć w 2011 r. dodatku kilometrowego w takiej wysokości jak w 2010 r. Według pozwanej stałoby się tak dlatego, że zwiększyła się liczba maszynistów mogących obsługiwać pociągi jeżdżące z prędkością powyżej 130 km/h. Powód nie jeździłby na takich trasach tak często jak w 2010 r., a zatem realna różnica między dodatkiem kilometrowym, który powód mógłby otrzymać według starych zasad, a tym na nowych zasadach byłaby jeszcze mniejsza niż 205 zł miesięcznie.

Sąd drugiej instancji oddalił powództwo, ponieważ zmiana warunków płacowych powoda dokonana wypowiedzeniem zmieniającym była na tyle nieistotna, że w tych konkretnych warunkach odmowę przyjęcia nowych warunków należało uznać za współprzyczynę rozwiązania stosunku pracy w rozumieniu art. 10 ustawy o zwolnieniach grupowych.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniósł w imieniu powoda jego pełnomocnik, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo co do roszczeń P. S.. Skargę oparto na zarzucie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w wyniku zaniechania wyjaśnienia okoliczności uzasadniających dokonanie zmiany ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji.

Konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do odpowiedzi na pytanie: czy odmowa przyjęcia wypowiedzenia warunków płacy z powodu wprowadzenia nowego sposobu obliczania wynagrodzenia, uniemożliwiającego oszacowanie hipotetycznej wysokości nowych zarobków, zasługuje na objęcie ochroną (w tym prawem do odprawy) przewidzianą w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

Skarżący podniósł, że powołane w sprawie zagadnienie prawne nie było dotąd analizowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego ani w wypowiedziach doktryny, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla rozpoznania niniejszej sprawy.

Wskazał, że wprowadzone przez pozwaną zasady obliczania dodatku kilometrowego były nieprzejrzyste i uniemożliwiały pracownikom podjęcie swobodnej decyzji co do zaakceptowania nowych warunków płacy. W sytuacji gdy treść nowych warunków wynagradzania określa sposób obliczania dodatku w sposób nieprecyzyjny i nieczytelny, pracownik – odmawiając przyjęcia nowych warunków – powinien korzystać z ochrony przewidzianej ustawą o zwolnieniach grupowych.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania.

Odpowiedź na skargę kasacyjną złożył w imieniu strony pozwanej jej pełnomocnik, wnosząc o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie jej oddalenie oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie kwalifikowała się do przyjęcia jej celem merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jednocześnie, zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. Rozpoznanie skargi kasacyjnej w granicach podstaw oznacza związanie Sądu Najwyższego zgłoszonymi przez skarżącego zarzutami naruszenia konkretnie wskazanych przepisów prawa. Według art. 398³ § 1 k.p.c., skargę kasacyjną można oprzeć na podstawach: 1) naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, 2) naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być

jednak zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W rezultacie wszystkie przesłanki przedsądu, ujęte w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., należy traktować jako rozwinięcie podstaw kasacyjnych, zmierzające do wykazania, z jakich powodów naruszenia przepisów wskazane w tych podstawach uzasadniają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2007 r., III UK 45/07, LEX nr 898318). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi zatem nawiązywać do tych przepisów prawa, które stanowią podstawę skargi kasacyjnej. Jeżeli skarżący powołuje się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, zagadnienie to powinno być sformułowane w oparciu o przepisy prawa, których obrazę zarzuca sądowi drugiej instancji w ramach podstaw kasacyjnych. Jeżeli wnoszący skargę kasacyjną upatruje podstaw do jej przyjęcia w potrzebie wykładni przepisów prawa lub rozbieżnościach w orzecznictwie, wówczas osnowę wniosku stanowić powinny przepisy wymienione w podstawie skargi kasacyjnej. Z kolei w przypadku powołania się na przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skarżący powinien zawrzeć w podstawach skargi zarzut naruszenia przez sąd drugiej instancji tych samych przepisów, które wymienia we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W niniejszej sprawie pełnomocnik powoda powołał się we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne dotyczące wykładni art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. Nr 90, poz. 844 ze zm.), jednak przepis ten nie został przez niego powołany w podstawach skargi kasacyjnej. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest w konsekwencji dotknięty nieusuwalną wadą polegającą na tym, że wnosi się w nim o wyjaśnienie „zagadnienia prawnego” dotyczącego przepisów prawa, których naruszenia nie zarzuca się Sądowi drugiej instancji. Podstawa skargi kasacyjnej wniesionej w niniejszej sprawie została bowiem ograniczona przez pełnomocnika powoda wyłącznie do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Jak natomiast wynika z powołanego wyżej stanowiska Sądu Najwyższego, we wniosku

o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinny być powołane przynajmniej niektóre z przepisów prawa składających się na podstawę skargi kasacyjnej.

W tych okolicznościach brak było przesłanek do przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania, tym bardziej że skarżący zarzuca wyrokowi Sądu Apelacyjnego jedynie naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej jedynie w wyjątkowych przypadkach, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia obarczone jest tak istotnymi wadami, że niemożliwe jest dokonanie kontroli kasacyjnej. Uzasadnienie wyroku sporządzane jest - co oczywiste - po jego wydaniu, zatem naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w zasadzie nie może mieć wpływu na wynik sprawy, a taki skutek uchybienia przepisom postępowania jest konieczny dla przyjęcia zasadności podstawy skargi kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Z nowszych orzeczeń Sądu Najwyższego poruszających tę kwestię tytułem przykładu można wymienić wyroki: z 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10, LEX nr 950715; z 6 lipca 2011 r., I CSK 67/11, LEX nr 970061; z 18 października 2011 r., II UK 51/11, LEX nr 1110977 i z 15 grudnia 2011 r., II PK 80/11, LEX nr 1163328.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.